Dodatek tygodniowy

przy Gazecie Lwowskiej.

Nro. 34. Dnia 26. Sierpnia 1854.

O byłych Wybraniectwach.

Przez
Aleksandra hr. Stadnickiego.

(Obacz Nr. 26, 27. 28, 30 i 33. Dodatku tygodniowego.)

III.

Skreśliwszy historyę prawodawstwa polskiego względem Wybrańców i łanów Wybranieckich, wyliczywszy swobody ich i prawa, łatwo nam będzie wytknąć różnicę między Wybraniectwami a Wójtostwami i Sołtystwami zachodzące i zapobiedz dalszemu mięszaniu jednych z drugiemi.

Różnice te są znaczne.

Łany Wybranieckie były łanami poddańczemi w całem znaczeniu tego słowa, które dopiero później w celu zapewnienia wojska narodowego od wszelkich ciężarów poddańczych, gromadzkich i krajowych drogą uchwały sejmowej uwolniono. Wójtostwa i Sołtystwa były już pierwotnie dotacyą odrębną od wszelkich powinności poddańczych wolną. Nigdy nie nosiły piętna gruntów poddańczych, owszem używały wszelkich praw majątkom ziemskim przysługujących i wnet się z niemi w prywatnych dobrach zlały. W Królewszczyznach zaś albo do Starostw przyłączone zostały, albo w osobne małe tenuty przekształciły się. —

Łany Wybranieckie istniały tylko w Królewszczyznach. Wójtostwa i Sołtystwa tak dobrze w prywatnych jak w królewskich dobrach znajdujemy. Tworzono je zwykle przy zakładaniu nowych osad lub przy powiększeniu tychże, gdy przeciwnie łany Wybranieckie tylko w dawno istniejących już wsiach wyznaczone być mogły.

Łany Wybranieckie dopiero od r. 1590 swój początek biorą. Wójtostwa i Sołtystwa już w najdawniejszych czasach erygowano. Gdziekolwiek więc przywileja na grunta wolne od wszelkich ciężarów poddańczych przed r. 1590 nadane lub potwierdzone ujźrzymy, lub je do przywilejów lokacyjnych wcielone znajdziemy, nigdy nie będziem mogli poczytać takie dokumenta za przywileje na Wybraniectwa.

Do wyposażenia Wójtostw i Sołtystw należało prawie bez wyjątku prawo do stawiania młynów i karczem, tudzież do rybołostwa w całym obszarze wsi, bardzo często nawet prawo do polowania. Prawa te Wybraniectwom jako kmiecym łanom nigdy nie przysługiwały i w pojedyncze przywileje na takie łany tylko przez omyłkę w redakcyi wśliznąć się mogły. Maksymum koncesyi, które łany Wybranieckie w tym względzie dostąpiły, było prawo do warzenia piwa i gorzałki na własną potrzeb, i do wolnego bezpłatnego mlewa w starościńskich młynach. Za to mieli Wybrańcy bez wyjątku udzielone sobie prawo do wrębu w lasach starościńskich na opał i budulec potrzebny, ponieważ ich zawsze za poddanych uważano, których we wszystkie potrzeby życia zaopatrzyć trzeba było. Do Sołtystw i Wójtostw przeciwnie rzadko kiedy to prawo przywiązane widzimy, jako to w wykładzie dawniejszym o Wójtostwach wytknęliśmy.

Swobody powyższe Wybrańców były skutkiem kroku administracyjnego. Swobody Sołtysów wynikały z szczegółowych przywilejów. —

Dlatego-też rozporządzenie z r. 1676, iż na jednym łanie Wybranieckim więcej jak cztery familii siedzieć nie powinno, z istoty rzeczy nigdy do Wójtostw i Sołtystw zastósowanem być nie mogło. Miało na celu zapobieżenie, aby się w Królewszczyznach włościanie z gruntów poddańczych na grunta Wybranieckie nie ściągali, i starostom przeto powinności i czynszów poddańczych nie ubywało.

Wówczas nakoniec, kiedy się sołtysi już oddawna przed sądami ziemskiemi i grodzkiemi prawowali, należały sprawy Wybrańców jako sprawy *juris colonarii* do sądów referendarskich.

W tem jednem Wybraniectwa ze Sołtystwami i Wójtostwami się stykały, że posiadacze ich od wszelkich powinności poddańczych i od wszelkich ciężarów gromadzkich wolnymi byli, i tylko sądom królewskim a nie starościńskim podlegali.

Był-to więc zawsze zarodek wolnych włościan i wolnych kmiecych gruntów, któren właśnie się wtenczas pojawił, gdy Sołtystwa już kształt ziemskich majątków przybrały, a swobody osad prawem Magdeburgskiem obdarzonych już po największej części zaginęły były.

W samej Galicyi wykazano urzędownie w r. 1780 do 300 łanów Wybranieckich, a rachując w przecięciu po 10 osadników na każdy łan, do 3000 Wybrańców liczono. Nie znajdzie przesadną tę liczbę, kto rozdrobnieniu tych łanów w pojedyńczych starostwach przypatrzyć się miał sposobność.

Tak n. p. wiemy, iż w samem starostwie sandomirskiem istniały jeszcze w r. 1792 następujące łany Wybranieckie:

We wsi Pysznicy 1 łan tak zwany kapuściński z 7ma osadnikami.

We wsi Jeżowie 1 łan tak zwany Głupiów z 8ma osadnikami.

We wsi Mokrzyszowie 2 łany t. j. Kiwaczowski i Chwalkowski z 10ma osadnikami

We wsi Grębowie 1 łan takzwany Dulowski z 6ma osadnikami.

We wsi Chmielowie 1 łan z 10ma osadnikami.

We wsi Padwi 2 łany t j. Czechurski i Husarzowski z 13ma osadnikami.

We wsi Pierzchni 1 łan takzwany Jaślański z 9ma osadnikami.

We wsi Pława 1 łan z 6ma osadnikami.

We wsi Woli Raniszowskiej 2 łany t. j. Marutowski i Krzakowski także Bajkowski zwany z 22ma osadnikami.

We wsi Lipnicy 1 łan takzwany Tyburski z 13ma osadnikami.

We wsi Jastkowicy 2 łany t. i. Kusiowski i Jestałowski z 33ma osadnikami.

Zatem w 11 wsiach 15 łanów Wybranieckich z 137ma osadnikami.

Równie wiemy, iż w państwie leżajskiem istniało w tym samym roku:

We wsi Dębnie t. j. 2 łany t. j. Jaroszewski i Szebatowski z 28ma osadnikami.

We wsi Wierzawicach tak zwany Osypowski 1 łan z 8ma osadnikami.

We wsi Jedlarowy 3 łany, t. j. Fimiarzowski, Bujakowski i Markowski, jeden z 9ma, drugi z 14ma, trzeci z 9ma osadnikami.

We wsi Jelnie 1 tak zwany Waszkowiczów łan z 16ma osad.

W Staremmieście 2 łany t. j. Fiderkowski i Szelawiński z 12na na pierwszym a z 13ma na drugim osadnikami.

We wsi Kuryłowce 1 łan tak zwany Kopczuchowski z 15ma osadnikami.

Zatem w sześciu wsiach 10 łanów Wybranieckich z 124ma osadnikami.

Wiemy nakoniec iż na łanach Wybranieckich w ekonomii samborskiej 600 do 700 familii, a na jednym łanie tak zwanym kowalowym w Doroszowie 32 familii siedziało.

Zwykle przypadało na każdego osadnika po 2 do 6 zagonów, niektórzy tylko po jednym miewali. A przecież przywiązywali Wybrańcy tak wielką wartość do tych cząsteczek, że je przenosili nad obszerne kmiece role, na które nadliczbowych przesiedlono, i do nich się wracali. Gdy w r. 1788 władza obwodowa w wsi Ulchówku do starostwa ulchowieckiego należącej, na łanie takzwanym Dmuchowskim tych samych dwóch nadliczbowych Wybrańców zastała, których już przy lustracyi z r. 1766 lustratorowie na mocy konst. z r. 1676 usunęli byli — ci do usprawiedliwienia pociągnięci otwarcie zeznali, że będąc raz wolnymi ludźmi do poddaństwa i poddańczych powinności żadnym sposobem powrócić niemogli.

Ale zarodek ten wolnych włościan i wolnych włościańskich gruntów właśnie dlatego długo utrzymać się nie mógł, że się dopiero wówczas pojawił, kiedy w Polsce podług wyrażenia Lelewela, koekwacya ogólna szła ku poddaństwu i kiedy kilka miast wyjąwszy które swoje swobody uratowały, cały kraj już się tylko na panów i poddanych dzielił. Nie mogąc się przekształcić w majątki ziemskie, musiały pierwej lub później łany Wybranieckie do tego się wrócić, czem były przed r. 1590, t. j. do kategoryi prostych

łanów poddańczych, i nie mogła ich ochronić od tego losu nawet znana pieczołowitość rządu austryackiego nad stanem włościańskim.

Zrazu nieświadome prawodawstwa polskiego, niemogły sobie c. k. władze wytłumaczyć nawet tak odrębnego stosunku w kraju, w którym poddaństwo i poddańcze powinności tak wytężone zostały — w którym cała hierarchia społeczna i administracyjna na władzy dziedzica nad poddanymi spoczywała. Położyły więc Wybrańców w kategoryę rustykalistów, pociągnęły ich do nowozaprowadzonej kontrybucyi rustykalnej, do kwaterunków i forszpanów.

Odezwali się niebawem Wybrańcy z swemi reklamacyami, a te poparte przedłożeniem przywilejów wymogły wkrótce zmianę postępowania.

Już w r. 1779 natrafiamy na rozporządzenie, którem w skutek skargi kleszczowieckich, janczyńskich, korzelickich i wierzbielowickich Wybrańców nakazanem zostało:

1) Aby im odpisać rustykalną kontrybucyę niesłusznie na nich w r. 1774 nałożoną, a natomiast przywrócić ich do dawnego podatku łanowego 100 złp., który się od nich wedle ich przywilejów należy.

2) Aby i we wszech innych względach przy tych przywilejach utrzymani byli, mocą których od wszelkich opłat, robocizn są wolni i na własną potrzebę w lasach starościńskich drzewo brać mogą.

3) Aby nabywczyni starostwa brzeżańskiego księżnie Lubomirskiej oświadczono, iż z rzeczonym kluczem oraz łanów Wybranieckich nie nabyła.

W roku następującym 1780 nadeszło zaś ogólne zapytanie N. P., w jaki sposób Wybrańcy przy sprzedaży królewszczyzn traktowani być mają — a to podało władzom krajowym sposobność do rozpatrzenia się bliżej w prawodawstwie polskiem względem Wybrańców i do wyświecenia ich prawnego stanowiska. Co do dalszego z niemi postępowania wniosły oraz c. k. rządy krajowe:

a) aby Wybrańców nietylko przy ich gruntach i podatku łanowym ale przy wszystkich ich swobodach utrzymać — przywileje te atoli dokładnie w każdym pojedyńczym przypadku przewartować i ściśle tłumaczyć;

b) aby Wybrańcom w sprawach sądowych, które między sobą prowadzą, lub w których jako przez obcych zapozwani występują, *judicium proprii districtus* jako pierwszą, a *Confessum summi principis* jako drugą ich instancyę osobistą w sprawach zaś gruntowych, gdy w nie obce dwory lub obcy poddani jako strony wchodzą, tylko *Confessum summi principis* za instancyę realną wyznaczyć, zachowując rządom krajowym, które w funkcye byłej komisyi skarbowej wstąpiły rozstrzygnienie, wyłączne owych spraw gruntowych, które między Wybrańcami a dzierżawcami królewszczyzn zachodzić mogą.

Wszelkie administracyjne rozporządzenia atoli miały być im komunikowane przez zwierzchności dominikalne, gdyż nie podobna żądać, aby je władze obwodowe każdemu Wybrańcowi osobno doręczały.

Ale że istnienie Wybrańców przy sprzedaży Królewszczyzn niezaprzeczoną niedogodnością było, gdyż równie trudno eksceypować ich było przy sprzedaży, jak oddać ich nabywcom byłych starostw, zaproponowały rządy krajowe:

c) aby Wybrańców przy rzeczonych ich przywilejach i swobodach, tylko do wygaśnięcia ostatniego potomka ówczesnych posiadaczów utrzymać, a potem łany Wybranieckie nabywcom Królewszczyzn w których się znajdowały, oddać.

Z wszystkich tych propozycyi rządu Najw. w r. 1780 te tylko przyjęły, które do utrzymania Wybrańców przy posiadaniu ich gruntów i przy podatku łanowym, po 100 złp. (jako wyższym od kontrybucyi rustykalnej) zmierzały. Uznały nawet łany Wybranieckie za dziedziczną własność prawnych ich posiadaczów. Odrzuciły zatem wniosek do zaboru tych łanów po wygaśnięciu rzeczonych posiadaczów i na zabór ten w tym jedynym tylko wypadku pozwoliły, gdy nabywca królewszczyzn był oraz posiadaczem tego łanu — zastrzeżenie, które jeżeli się do częstych istotnie zaborów łanów Wybranieckich przez starostów nie odnosi, tylko temu przypisać należy, że rządy Najw. Wybrańców i Wybraniectwa od Sołtysów i Sołtystw nie odróżniały.

Tymczasem zaś łany Wybranieckie przy sprzedaży Królewszczyzn ekscypowane być nie miały, ponieważ za podstawę przy tych sprzedażach i tak tylko ostatnie lustracye służyć mają, a dochody łanów Wybranieckich nie wchodziły.

Wszystkie inne wnioski mianowicie co do odrębnej juryzdykcyi Wybrańców milczeniem pominięte zostały. A że bez takiego okreslenia wyjątkowe stanowisko Wybrańców utrzymać się nie mogło, zwłaszcza, że w coraz większej sprzeczności z całym nowym trybem administracyjnym i sądowym stawało, sprawił to nieznacznie sam bieg rzeczy, iż coraz więcej z innymi poddanymi się równali.

Znajdujemy już w r. 1788 rozporządzenie ogólne władzy Najw. uchylające dalsze przedkładanie przyw. Wybrańców jako zupełnie niepotrzebne, gdyż własność dziedziczna ich gruntów, już dawniej im została przyznaną, a oni we wszystkich innych względach na równi z obcymi kolonistami mogą być traktowani i zatem juryzdykcyi dominikalnej podlegać mają, znajdujemy w tem samem rozporządzeniu powtórzony rozkaz usunięcia z łanu Wybranieckiego wszystkich nadliczbowych na nich osiadłych i przesiedlenia ich na grunta poddańcze, który-to rozkaz, mimo przedstawień rządów krajowych, że takowy bez wielkiej krzywdy i zniechęcenia ówczesnych Wybrańców uskutecznić się nie da, w r. 1791 i 1792 powtórzonym i do wykonania poleconym został. To jedno reklamacyom Wybrańców uzyskać się dało, iż rozpoznanie i rozstrzygnięcie, którzy z osadników łanów Wybranieckich za prawdziwych uprzywilejowanych posiadaczów, a którzy za nadliczbowych uważani być mają, rozporządzeniem Najw. z r. 1805 sądom zostawiono. Tyle ich atoli tymczasem już na grunta poddańcze przesiedlono, że znikł urok wolności i ekzempcyonalnego stanowiska, który osoby Wybrańców otaczał. —

Zrównani zaś z poddanymi co do juryzdykcyi nie mogli się Wybrańcy także i przy swych swobodach wyjątkowych utrzymać, i jedną po drugiej tracić zaczęli. Już w r. 1792 Wybrańcom w Kotanie, Piotrowicach, Czerlanach, Dobrostanie, Kulbajowce, prawo do wyszynku odmówione zostało, jako nie przysługujące im na mocy ich przywilejów.

Równie i prawo do wrębu w lasach starościńskich po rozmaitych sprzecznych w pojedyńczych wypadkach wydawanych wyrokach odjęto zostało Wybrańcom w ogólności rozporządzeniem nadwornem z r. 1799 nadesłanem do l. G. 20502/799, a to z powodu, że wszelkie wolnictwa leśne *titulo gratuito* w lasach kameralnych uzyskane już patentem z 28. stycznia 1773 zniesione zostały, a Wybrańcy ani wyjątkowego uprawnienia na mocy swych przywilejów reklamować nie mogą, gdyż takowe nie we wszystkich punktach, ale tylko co do własności dziedzicznej gruntów uznane i potwierdzone zostały, ani też z drugiej strony nie będąc poddanymi w prawdziwem słowa tegoż znaczeniu, zaopatrzenia w drzewo na opał i budulec potrzebne, na mocy patentu z 12. stycznia 1784 r. domagać się mają prawo.

Ustało nakoniec i uwolnienie Wybrańców od szarwarków i forszpanów w skutek dekretu nadwornego z 13. maja 1800. r., które rozporządzeniami gubernialnemi z 29. kwietnia 1805 do l. G. 600 i 6. maja 1808 r. do l. G. 19177 ogłoszone i odnowione zostały, a ostatnie z dopiero wymienionych rozporządzeń także w ogólności orzekło, że Wybrańcy do propinacyi, szynków, rybołowstwa i młynów prawa nie mają, choćby takowe im w przywilejach zapewnione były. — Ostatnie to rozporządzenie wprawdzie przez same rządy krajowe pod dniem 26. marca 1826 do l. G. 12917 jako za nadto ogólne, w skutek napomnienia władz wyższych cofniętem zostało. Ale wątpieniu nie podlega, że było zupełnie zgodnem z duchem prawodawstwą polskiego względem łanów Wybranieckich, którym jak wyżej powiedzieliśmy, prawo do rybołowstwa, młynów i propinacyi nie przysługiwało i w których przywileie konfirmacyjne się tylko przez pomyłkę lub konwencyę kancelaryi królewskiej niekiedy wśliznęło.

Potwierdza to mianowicie co do propinacyi przytoczona przez nas w rozprawie o Kniaztwach i Wójtostwach konstytucya z r. 1768 następującej osnowy:

„Że posesorowie Sołtystw i Wybraniectw niesłusznie i „z uszczerbkiem dochodów starościńskich i dzierżawców dóbr kró-„lewskich, propinacye po wielu miejscach przywłaszczać sobie „zwykli. Przeto takowe *abusus* znosząc postanawiamy odtąd, „aby żaden z wspomnionych Sołtysów i Wybrańców we wsiach sta-„rostw, Królewszczyzn i wsiach naszych stołowych pod żadnym ty-„tułem propinacyi nie zażywał.“

Przemógł z czasem w praktyce i pod c. k. rządem ten sposób zapatrywania się na przedłożone przywileje Wybraniectw. Odsądzono ich posiadaczów po największej części od propinacyi i prawa do młynów, które wyłącznie za prawa dominikalne uznano.

Cóż się więc z wszystkich swobód łanów Wybranieckich nakońcu zostało. Nic, prócz uwolnienia od wszelkich danin i powinności poddańczych

Ale ta jedyna swoboda tak wielkie miała znaczenie, tak ściśle się w wyobrażeniach krajowych mieszkańców z szlachectwem łączyła, iż posiadacze łanów Wybranieckich już dla tej jednej wolności za szlachtę się mieli i do szlachectwa sobie tytuł rościli.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Wykaz przywozu i wywozu ważniejszych towarów w miesiącu czerwcu 1854.

Podziałem według porządku nowej taryfy z 1. stycznia 1854.

(Obacz Nra. 3, 14, 15, 16, 18, 25, 28 i 30 Dodat. tygod.)

Przywóz do kraju.

Wprowadzono		do Galicyi	w Krakowskie	na Bukowinę
	Waga na funty			
Kakao łuszczone i w łupach	„	4,77.00	—	—
Kawa i surogaty	„	238,54.10	229,74.48	31,60.79
„ palona	„	6.00	—	—
Korzenie pospolite . . .	„	8,96.84	14,72.50	2,82.96
„ w przednim gatunku	„	1,00.48	59.64	1,00.52
„ w najprzedniejszym	„	15.80	4.00	—
Owoce południowe przednie	„	34,26.67	45,42.87	35,07.20
„ „ średnie	„	66,63.12	82,86.88	2,61.71
„ „ pospolite	„	4,82.52	42,09.20	2,03.86
Herbata	„	133,51.80	14,31.69	4,94.45
Cukier rafinowany . . .	„	14,61.00	3,94.92	20.92
„ w farynie	„	—	12.00	—
Tytoń dla osób prywatnych	„	24.73	13.54	1,59.60
Pszenica, orkisz	„	87166,25.00	159,57.50	38228,64.00
Żyto, kukurudza, hreczka,	„	40557,95.00	682,01.50	135630,20.00
Jęczmień, słód, owies . .	„	20825,01.00	47,22.75	7,707,05.00
Mąka i mlewo	„	1727,01.29	22,85.00	185,54.93
Rośliny olejne	„	4,40.00	65,60.00	—
„ bliżej nie oznaczone	„	38,32.00	16	118,91.00
Ryby, śledzie, sztokfisze .	„	2,48.00	45,58.00	1,55.77
Bydło: woły, byki, . .	sztuk	—	—	1450
„ krowy i cielęta . .	„	1	—	22
„ owce	„	1	—	908
„ nierogacizna . . .	„	50	—	458
Konie i źrebięta	„	145	2	344
	Funtów			
Skóry surowe	„	32,06.00	9,24.22	24,23.20
Futra	„	10,39.00	4,05.47	2,85.00
Tłuszcz, łój	„	598,14.81	444,23.00	416,20.21
Oliwa	„	26,52.99	24,19.81	5,38.45
Spirytus, wódka, rum, arak	„	22,51.90	10,87.83	9.82
Likwory	„	—	52.82	3.78
Wino butelkowane . . .	„	10,06.28	5,05.64	3,84.56
„ w beczkach	„	7,58.00	3,41.00	—
„ moldawskie	„	—	—	35,17.41
	stóp kubicznych			
Drzewo do opału	„	108	—	72
„ transport lądem .	„	908	10368	144
„ fabryczne . . .	„	354	—	15524
„ transport lądem .	„	1513	7863	32
	Funtów			
Mmaterye farbierskie, koszenila, indygo, ...	„	2,14.00	66.00	—
Żelazo surowe	„	207,87.00	37,38.00	—
Blacha zelazna, polerowana, bielona	„	—	19,41.30	—
Żelazo lane surowe . . .	„	—	—	6,03.00
„ z okręgu celnego	„	—	82.88	—
Przędza bawełniana surowa i wata .	„	—	1.10	3,71.16
„ „ bielona . .	„	9,84.58	3,81.30	2,52.00
„ „ farbowana	„	5,00.36	—	0.84
„ „ z okręgu celnego . .	„	4,97.55	1.80	—
„ „ lniana surowa	„	—	—	31.36
„ „ kręcona . .	„	13.00	—	—
Wyroby bawełniane pospolite	„	—	—	9.71
„ „ średnie . .	„	2,47.12	1,58.54	1,34.04
„ „ z związku celnego .	„	—	9.20	—
„ „ przednie . .	„	1,87.18	2,74.44	2.27
„ „ z związku celnego .	„	—	0.30	90.70
„ „ najprzedniejsze . . .	„	36.10	0.10	—
„ „ z związku celnego . .	„	1.82	—	—
Wyroby lniane pośledniee .	„	—	13.70	—
„ „ przednie .	„	1.40	2.10	—
„ „ ze związku celnego	„	4.20	—	—
„ „ najprzedniejsze ze związku celnego	„	—	3.50	—

Wprowadzono		do Galicyi	w Krakowskie	na Bukowinę
	Funtów			
Wyroby wełniane najpospolitsze . .	„	2,76.00	—	1,54.00
„ „ średnie . .	„	4,32.50	33.95	66.00
„ „ z związku celnego . .	„	4.70	1.20	—
„ „ przednie .	„	13.00	22.73	—
„ „ najprzedniejsze . . .	„	4.00	—	—
Wyroby jedwabne przednie	„	30.88	6.07	1.50
„ „ z związku celnego .	„	1.05	5.20	—
„ „ pośledaie	„	—	3.26	—
„ „ z związku celnego .	„	—	11.50	—
Suknie i stroje pospolite .	„	11.00	4.80	—
„ „ wytworne .	„	21.70	9.03	—
„ „ najwytworniejsze . .	„	9.76	11.07	—
Papier pospolity	„	—	—	28.00
„ przedni	„	—	38.81	—
„ z związku celnego .	„	35.00	2,42.36	—
„ najprzedniejszy . .	„	—	5.10	—
„ z związku celnego .	„	3.00	0.30	—
Wyroby z papieru	„	3.62	39.95	1,65.17
„ łącznie w innych wyrobach . .	„	7.85	1,06.40	—
Wyroby kuśnierskie surowe	„	4,74.20	2.30	25.00
Takież z związku celnego .	„	—	17.00	—
„ gotowe	„	1.50	—	—
Skóry wyprawne pospolite .	„	1,74.29	—	—
„ z związku celnego .	„	1,26.78	—	—
„ przednie	„	14.00	—	—
„ ze związku celnego	„	3.15	88.36	—
Wyroby z kauczuku i skóry pośledniе . . .	„	3.22	19.22	—
„ przednie . . .	„	—	16,21	—
Pularesy i pasy z związku celnego .	„	—	0.80	—
„ łącznie w innych wyrobach	„	—	0.65	—
Rękawiczki	„	4.02	—	—
Wyroby kościane	„	1.00	6.75	—
Wyroby drewniane najpospolitsze .	„	57,26.62	80.00	—
„ „ przednie .	„	1.00	2,70.00	—
Meble z związku celnego .	„	43.50	5,38.00	—
Wyroby drewniane najprzedniejsze	„	12.00	5,84.72	—
Wyroby gliniane najpospolitsze . .	„	3,16.36	—	—
„ „ zwyczajne .	„	—	—	75.32
„ „ przednie . .	„	—	0.26	—
Takież z związku celnego .	„	—	38.69	—
„ najprzedniejsze . .	„	6.30	6.04	12.32
„ nakształt porcelany ze związku celnego	„	—	26.00	—
Wyroby żelazne najpospolitsze	„	1.50	—	—
Takież ze związku celnego	„	21,.00	90.20	—
„ pośledaie	„	12,.00	0.80	—
„ z związku celnego .	„	30,64.00	14.60	—
„ przednie	„	90.15	1,22.65	—
„ ze związku celnego .	„	—	93.50	—
Wyroby kruscowe bliżej nieoznaczone	„	2,04.25	52.32	1.68
Takież cynkowe ze związku celnego	„	—	2,59.86	—
Maszyny żelazne	„	6.00	79.50	—
Drobne towary najprzedniejsze . . .	„	13.44	15.57	—
„ „ przednie . .	„	7.18	41.86	—
Takież z związku celnego .	„	—	0.86	—
„ pospolite	„	22.05	22.62	2,00

Wprowadzono	do Galicyi	w Krakowskie	na Bukowinę
Funtów			
Drobne towary z związku celnego . . . . . . „	18.00	10.00	—
Wyroby chemiczne i farby przednie . . . . . . „	38.00	—	—
Takież bliżej nieoznaczone „	13.89	93.04	—
Mydło pospolite . . . . . „	35.54	—	—
„ przednie . . . . . „	—	—	0,56
Książki, mapy, muzykalia . „	5.63.53	4.53 64	1.70
Obrazki . . . . „	84.50	51.80	2.60

Wywóz z kraju.

Wywieziono	z Galicyi	z Krakowskiego	z Bukowiny
Funtów			
Skóry i futra surowe, poślednie . . . . . . „	6,43.00	137,63.00	—
Siarka . . . . . . „	—	71,17.00	—
Potaż . . . . „	211,68.42	377,64.80	—
Gałgany . . . . „	—	1215,24.35	—
Kości . . . . „	500,00.10	2,36 00	—

Rudniki. R. 1576.

Przywilej na dwa jarmarki i na targ cotygodniowy.

In nomine Domini amen. | Qvando-quidem mortalium fragilitas tanta sit, vt omnium vitae actionum memoria facile euanescat deleaturq(ue), nisi eorum perpetuitas monumentis literarum conseruetur, ad posterosq(ue) diligenter transmittatur. | Proinde Nos **Stephanvs** Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dvx Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae, Kiiouiae, Podlachiae, nec non terrarum Cracouien(sis), Sandomirien(sis), Syradien(sis), Lantitien(sis), Dobrzinen(sis), Cuiauien(sis), Elbingen(sis), Pomeraniae, Cassuborum etc. Dominus, Princeps Transyluaniae. Notum facimus hisce literis nostris, quibus interest vniuersis et singulis praesentibus et futuris harum notitiam habitu|ris. Qvod motu nostro proprio, obq(ue) Consiliariorum nostrorum diligentissimam fidei, dexteritatis rerumq(ue) Reipublicae gerendarum integritatis Generosi Aveti Kormaniczki relationem, in animum nostrum induximus eundem specimine aliquo gratiae nostrae cohonestari. Volen(tes) itaq(ue) vt ipse ac bona eius gratia nostra in eum conferenda eluceant, illaq(ue) in dies augeantur, quo sibi ac caeteris illorum conditio vtilior reddatur. indicend(um) et constituen(dum) in oppido **Rvdnik** praefati Generosi Aveti Kormaniczki haereditario terrae Sandomirien(sis) duximus, indicimus, instituimusq(ue) praesentibus eidem oppido **Rvdnik** binas Nundinas foraq(ue) | annua, Vnum festo Sancti Petri in vinculis, Alterum festo sanctae Trinitatis singulis annis, similiter et foralia qualibet feria secunda ab omnibus celebran(da) et frequentan(da), illaq(ue) pro instituto habere volumus et decerni(mus) Citra tamen aliarum Ciuitatum et Oppidorum tam nostrorum, quam Incolarum Regni praeiudicio et detrimento, Ita quod omnes et singuli homines vtriusq(ue) sexus et praeminentiae, hoc ipsum oppidum **Rvdnik** praefati Generosi Aucti | Kormaniczki pro vnoquoq(ue) foro annuali specificato se conferre valeant, omniaq(ue) et singula negociationis genera, caq(ue) licita exercen(di), pecudes abegen(di), res pro rebus, merces pro mercibus commutan(di) Venientes, redeuntes hac nostra | et Successorum nostrorum immunitate praedicto oppido **Rvdnik** concessa potiantur et gaudeant, similesq(ue) aliis Ciuitatibus ac oppidis efficiantur temporibus perpetuis. Eiusmodi vero oppidi **Rvdnik** Incolae tales sint, quos Jura, | leges fouere permittunt, quibusq(ue) hominum consortia facile non denegantur. Quibus praemissis omnibus vt plenior atq(ue) locupletior adhibeatur fides, ea sigillo Regni communiri et obsignari iussimus Datum **Thoruny** in Conuentione | Regni generali die Nona Mensis Nouembris anno Domini **Millesimo Qvingentesimo Septuagesimo Sexto**. Regni vero nostri anno primo. Praesentibus R(e)verendissimis Magnificis, Generosis, Venerabilibus Stanislao Carn|kowski Wladislauien(si) Pomeraniaeq(ue), Petro Miszkowski Plocen(si), Lvca Koscielеczki Przemislien(si). Alberto Sobiekurski de Staroz.... Chelmen(si), Petro Kostka Cvlmen(si) Dei gratia Episcopis, Petro a Zborow Palatino et generali | Cracouien(si) Camioneсen(si)q(ue) Capitaneo, Stanislao Comite a Gorka Posnanien(si), Buscen(si) Kolen(si)q(ue) Capitaneo, Joanne Kostka de Stangenberg Sandomirien(si) Palatinis Mariemburgen(si), Pucen(si) Derschauien(si)q(ue) Capitaneo.

W imię Pańskie amen. Gdy ułomność ludzka tak wielka, iżby wszystkie czyny łatwo w niepamięć poszły i zaginęły, gdyby ich pomniki pisemne nie utrwalały i późniejszym pokoleniom troskliwie nie przekazywały: przeto My ***Stefan*** *z Bożej łaski Król Polski, Wielki książe Litwy, Rusi, Prus, Mazowsza, Żmójdzi, Łotwy, Kijowa, Podlasia, Pan ziem krakowskiej, sądomirskiej, sieradzkiej, łęczyckiej, dobrzyńskiej, kujawskiej, drążieńskiej, pomorskiej, kaszubskiej itd. Książę siedmiogrodzki — oznajmiamy niniejszym listem wszym w ogóle i poszczegółowo teraz i na przyszłość będącym, do czyjej wiadomości to dójdzie, jako mając sobie najpilniej poleconą przez Rady Nasze Rodowitego Aukta Kormanickiego wierność, prawość i w dopełnianiu spraw Rzeczypospolitej sumienność, umyśliliśmy z własnego popędu zaszczycić go jakim dowodem łaski Naszej. Chcąc przeto, aby nietylko sam ale i dobra jego łaską spłynąć nań mającą zaświetniały i ode dnia do dnia wzrastały a przez to jego własne i domu jego okoliczności się polepszyły; postanowiliśmy zaprowadzić i ustanowić, jakoż zaprowadzamy i ustanawiamy niniejszem w dziedzicznie doń należącem a w ziemi sądomirskiej*) położonem miasteczku* ***Rudniku*** *dwa jarmarki czyli targi doroczne, jeden na świętego Piotra w okowach a drugi na świętą Trójcę rokrocznie, targi cotygodniowe zaś każdego poniedziałku zbierać i odbywać się mające, które za ustanowione mieć chcemy i rozporządzamy bez krzywdy atoli i szkody miast i miasteczek tak Naszych jak mieszkańców koronnych. W tym celu pozwalamy wszystkim w ogóle i w szczególności ludziom obojej płci i wyborności udawać się do tego miasteczka* ***Rudnika*** *pomienionego Rodowitego Aukta Kormanickiego na każdy wyżej orzeczony targ, tamże wszelakie dozwolone sprawunki załatwiać, bydło przedawać, rzecz za rzecz, towar za towar zamieniać. Przybywający i powracający też doznawać mają nadanej przez Nas i Następców Naszych miasteczku* ***Rudnik*** *swobody i na równi uważani będą wiecznemi czasy z innemi miastami i miasteczkami; mieszkańcy miasteczka* ***Rudnik*** *zaś mają być tacy, jakich prawo utrzymywać dozwala i jakim obcowania z ludźmi łatwo się nie zabrania. Co aby większą i zupełniejszą miało wiarę, niniejsze pieczęcią koronną stwierdzić rozkazaliśmy. Dano w* ***Toruniu*** *na walnym sejmie koronnym dnia dziewiątego miesiąca listopada lata Pańskiego* ***Tysiąc Pięćset Siedmdziesiąt Szóstego.*** *królestwa zaś Naszego w roku pierwszym. W obecności Przewielebnych Wielmożnych, Rodowitych, Czcigodnych Stanisława Karnkowskiego włocławskiego i pomorskiego, Piotra Myszkowskiego płockiego, Łukasza Kościeleckiego przemyskiego, Wojciecha Sobiekurskiego z Staroz.. chełmskiego, Piotra Kostki chełmieńskiego z Bożej łaski Biskupów: Piotra ze Zborowa Wojewody i Generała krakowskiego a kamioneckiego starosty, Stanisława Hrabi na Górce poznańskiego a buskiego i kolskiego starosty, Jana Kostki ze Sztemberku sądomirskiego a malborskiego, puckiego i szczewskiego starosty Wojewodów.*

*) *Obecnie w obwodzie rzeszowskim nad Sanem.*

(D. n.)

Główny Redaktor **M. Szrzeniawa Sartyni.**

Z c. k. galic. Drukarni rządowej